

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Философски

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	С	6	6	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Политическа асоциология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	1	6
---	---	---	---

СОЦИОЛОГИЯ НА СОЦИАЛНОТО РЕГУЛИРАНЕ (задължителна само за студенти, които нямат професионална квалификация "Бакалавър по социология" или „Бакалавър по политология“)

Преподавател: Доц-р Петя Любомирова Кабакчиева

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Доклад/Презентация	20
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	25
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

Критерии на оценяване	
За оценка „Отличен“	Активно участие в повечето семинарни упражнения; оценки над 5,5 на самостоятелната работа и изпита. Има отлична социологическа грамотност. Познава и критично осмисля всички основни понятия.
За оценка „Много добър“	Активно участие в половината семинарни упражнения; оценки над 4,5 на самостоятелната работа и изпита. Има много добра социологическа грамотност. Познава всички основни понятия.
За оценка „Добър“	Участие в някои семинарни занятия; оценки над 3.5 на самостоятелната работа и изпита. Познава основните понятия.
За оценка „Среден“	Присъствие на семинарни занятия; оценки 3 на самостоятелната работа и изпита. Има представа от основните понятия.

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Участие в тематични дискусии в часовете	40%
2.	Текуща самостоятелна работа /контролно	30%
3.	Изпит	30%

Анотация на учебната дисциплина:

Курсът е предназначен за тези от магистрите, които не са завършили социология и нямат базов курс по социология. Ето защо целта на курса е да ги запознае с основни социологически понятия, засягащи социалните и културни механизми, които поддържат (възпроизводството на) социалния ред, както и как е възможна и от какъв тип е социалната промяна. Регулацията се разбира точно в този широк смисъл и включва основни нормативни системи и институциите, които ги поддържат. От тези позиции курсът може да се разглежда като общосоциологически, опитващ се да покаже различни модуси на функционирането на социалния ред, да възпита социологическо любопитство към историческото многообразие на социалните регулатори, както и критично отношение към заварените като самоочевидни властови структури. Тъй като курсът е базов, той до голяма степен се припокрива с базовия курс в специалност „Социология” „Социология на властта”.

Предварителни изисквания:

Няма

Очаквани резултати:

Придобиване на общосоциологическа грамотност и познание за основни понятия като: норми, нормативни системи; институции, роли; социален контрол; власт: господство, типове господство, дисциплинарна власт; традиция; мит, съвременни митове; религия; пазар; държава, национална държава; право; политика, типове политически режими; публична и частна сфера, гражданско общество; специфика на властовите отношения в предмодерните и модерните общества.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	Възникване на социологията. Как се дефинира общество. Предмет и метод на социологията. Лекцията е уводна и представя историческите предпоставки за възникването на социологията. Накратко представя вижданията на „бащите основоположници” /Карл Маркс, Макс Вебер, Емил Дюркем/ за обществото. Въвежда се идеята за исторически променливия характер на обществото и съответствието между предмет и метод. Дискутира ес въпросът ценностно неутрална ли е социологията.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
2	Очертаване на проблемната област на социология на социалната регулация. Основни понятия: норми, нормативни системи, институции, социален контрол, власт, свобода. Тази лекция представя основните проблеми в курса и подхода, който той следва. Тук се представя скелетът на понятията, като по учебник, същевременно задавайки и възможни различни интерпретации. Въвежда се виждането на П. Бъргър и Т. Лукман за институция като реципрочна типизация на хабитуализирани действия; като то се съпоставя с подхода на новия институционализъм на Д. Норт, търсещ да обясни институционалната промяна. Представяйки курса, се обосновава тезата за исторически специфичните форми на власт.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
3	Основни понятия/продължение/: Власт и господство. Легитимност на	4 ч. л. +

	<p>властта. Типове господство – традиционно и модерно общество. Дисциплинарната власт. Хоризонтална свързаност и вертикално господство.</p> <p>В продължението на предишната лекция се представя Веберовата типология на властта - господство, авторитет, типове господство, легитимност. Представя се разликата между традиционното и модерното общество по типологията на Вебер. и се съпоставя с тази на Мишел Фуко – субект и власт, пастирска и дисциплинарна власт, управление и свобода.</p> <p>Прави се разлика между хоризонталната свързаност на принципа на обмена и вертикалното господство, разчитащо на принуда.</p>	4 ч. упр.
4.	<p>Първата нормативна система - митът. Културните герои. Съвременните митове.</p> <p>Възникване на идеята за мита – «митос» и «логос». Какво е мит – «единство на образ и идея», символно световъзприятие на света. Разлика анимизъм – митично светоусещане. Функции на мита - митът като създаващ космос и социален свят – налагане на нормата на реда срещу хаоса. Митът като овладяване на преход – по Виктор Търнър «Символ и ритуал». Диференциращата функция на мита – митологичните герои и значимите социални сфери – интерпретацията на Вебер върху древногръцката и римската митология.</p> <p>Как е възможна промяната – ролята на културните герои. Културен герой и трикстер – легитимация на екстремността на промяната чрез културния герой и на екстремността на отклонението от нормата чрез трикстера</p> <p>Има ли съвременни митове. Прилики и разлики с древните митове – древният мит като преход от природа към социалност и съвременният като натурализация на социалното /Ролан Барт – «Съвременният мит»/; древният мит като цялостна картина на света и съвременните минимитчета на рекламите – как се прави мит и как се демитологизира /Ролан Барт/. Политически мит и идеология – кога идеологията се превръща в мит</p>	2 ч. л. + 2 ч. упр.
5.	<p>Регулативните функции на религията във възгледите на Е.Дюркем и М. Вебер.</p> <p>Що е религия – Е. Дюркем и М. Вебер: религията като морална общност и като цялостна картина на света. Сплотяващата функция на религията /Дюркем/ и религията като структурираща и променяща света, ролята на пророка /Вебер/. Защо социологията на религията на Е. Дюркем и М. Вебер са различни – значението на изследователския предмет: религията, видяна през елементарните форми на религиозен живот и религията, видяна през протестантската етика и духа на капитализма. Методът – разбиране на религията като религиозна сила /Дюркем/, отчужденото хладно разбиране на религията – Вебер.</p>	2 ч. л. + 2 ч. упр.
6.	<p>Религия и манталитет. Християнството и преходът към модерно общество – «Протестантската етика и духът на капитализма». Православие и либерализъм.</p> <p>Типове религиозност: магическа, култова, религия на закона, етически «религии на спасението» – по Вебер. Защо селяните са езичници? Какви са социалните предпоставки за възникване на големите религии?</p> <p>Западното християнство и европейска културна идентичност. „Протестантската етика и духът на капитализма”. М. Вебер и С. Хънтингтън - протестанство, православие и ценностите на модерността. Наистина ли православните не са модерни?</p>	2 ч. л. + 2 ч. упр.
7.	<p>Регулаторите в традиционните общества. Обичаят и традицията.</p> <p>Тази лекция е заключителна за този раздел. В нея се обобщават характеристиките на домодерните общества и особеностите на структуриране на регулаторите в тях. Обръща се специално внимание на обичая и традицията като регулатори, като крепящи статуквото такова каквото е било. Изяснява се спецификата на промяната като персонифицирана роля.</p>	2 ч. л. + 2 ч. упр.

8.	<p>Появата на модерното общество като нов тип органична социална свързаност и нов тип оразличаване – ролята на пазара. Пазар и културен код. Самогенерализиращата се промяна.</p> <p>Социално исторически предпоставки за възникването на пазара. Пазар и частна собственост. Пазарът като културен код – как пазарът изисква свобода на индивида, равенство пред закона и гарантиране на основни права, обща законова рамка. Пазар, конкуренция, предприемчивост, иновация.</p> <p>Пазар и рационалност – «невидимата ръка на пазара» /А. Смит/ и пазарът като спонтанен обществен ред /Хайек/. Противоречат ли тези виждания на идеята за калкулативната рационалност /Вебер/? Пазарът като макрорегулатор и ефектите на пазара върху личността. Пазарът като генериращ промяна. Пазарът и възникването на нов тип общество – „органичната солидарност” /Дюркем/ и социалното /Х. Арент/. Свързва или отчуждава пазарът?</p>	2 ч. л. + 2 ч. упр.
9.	<p>Обособяване на микро и макро равнища на регулация в модерното общество. Възникване на публичната, частната и интимната сфера. Генезис на националната държава.</p> <p>Следвайки Хабермасовия анализ в „Структурните изменения на публичността”, в лекцията се проследява трансформацията на феодалните монархии в модерни национални държави. Разглежда се как появата на международната търговия води до процес на национализиране на градското стопанство, който консолидира модерната държава като стъпила върху стабилен териториален суверенитет. Тезата е, че възникването на „икономиката-свят” /Бродел, Уолърстейн/ е неразривно свързана с появата на модерната национална държава.</p> <p>От друга страна се разглежда процесът на появата на публичната релевантност на частните интереси като предпоставка за появата на гражданско общество. Въвеждат се понятията представителна публичност и буржоазна публичност с двата ѝ модуса – политическа и литературна публичност. Дава се определение на гражданско общество, като набор от граждански прояви и сдружения – прояви на критическа политическа публичност; и гарантиране на основните човешки права. Показват се социалните предпоставки, правещи възможно възникването на гражданското общество.</p>	2 ч. л. + 2 ч. упр.
10.	<p>Правото като модерен регулатор.</p> <p>Право и закон. Първите законови норми. Какъв тип общество и какви характеристики на правораздаването стоят зад Кодекса на Хамураби?</p> <p>Възникването на модерното право. Как пазарът повлиява върху правовите норми. Идеята за културния универсализъм и правовия ред. Как и от кого се прави правото?</p> <p>Модерни правни системи - английското прецедентно /общо/ право и романо-немската юридическа система. /Не/ефективността на правната регулация в модерна България.</p>	2 ч. л. + 2 ч. упр.
11.	<p>Модерната политика като регулатор. Специфика на гражданското общество. Типове демокрация.</p> <p>Разглежда се спецификата на модерната политика като противоположна на античното Аристотелево разбиране за политика. Модерната политика се полага като противоборство на различни групови интереси, намиращи израз в политически партии и граждански сдружения. Специфика на парламентарната демокрация като партийна демокрация. Исторически контекст на възникване на критиката на парламентарната демокрация от страна на елитаристките теоретици на демокрацията – Парето, Михелс, Милс. Какво значи патронажно-клиентелистки отношения и как те се отнасят към парламентарната демокрация. Демокрация на участието и делиберативна демокрация.</p>	2 ч. л. + 2 ч. упр.
12.	<p>Как да мислим властовите отношения в постиндустриалните/постмодерни/ информационни общества?</p> <p>Какво означава постиндустриално, постмодерно, информационно общество – основни характеристики. Рисковото общество/У. Бек/ , какво означава</p>	2 ч. л. + 2 ч. упр.

	овладяване на риска и несигурността. Преход от институции към мрежи – Лиотар, Кастелс. Необходимо ли е преосмисляне на основни социологически понятия	
13.	Глобализацията и предизвикателствата пред националната държава. Интернационализация и глобализация /през Уолърстейн, Ролан Робъртсън, З.Бауман/. Какво означава нов световен ред? Транснационални компании и транснационални структури.Как националната държава се справя с предизвикателствата? Има ли тенденции към децентрализация; що е децентрализация. Новата поява на локалното; глокалното. Възможна ли е демокрацията на участието.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
14.	Четвъртата власт – медиите. Новите медии. ИНТЕРНЕТ и демокрация. Разглежда се ролята на медиите в съвременното общество – дали формират мнение или изразяват множество мнения на базата на статията на У. Еко „За една семиотична партизанска война”. Поставя се въпросът за регулацията на Интернет като предизвикателство пред «обикновената» регулация. Интернет – място за съпротива – хакерската нова революция; или място за контрол. Нови медии и социални мрежи – новото съотношение частно –публично. Виртуалното гражданско общество. Демокрация и ИНТЕРНЕТ	2 ч. л. + 2 ч. упр.

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Възникване на социологията. Как се дефинира общество. Предмет и метод на социологията.
2	Очертаване на проблемната област на социология на социалната регулация. Основни понятия: норми, нормативни системи, институции, социален контрол, власт, свобода.
3	Основни понятия/продължение/: Власт и господство. Легитимност на властта. Типове господство. Традиционно и модерно общество. Дисциплинарната власт. Хоризонтална свързаност и вертикално господство.
4.	Първата нормативна система - митът. Културните герои. Съвременните митове.
5.	Регулативните функции на религията във възгледите на Е.Дюркем и М. Вебер.
6.	Религия и манталитет: християнството и преходът към модерно общество – «Протестантската етика и духът на капитализма». Православие и либерализъм.
7.	Регулаторите в традиционните общества. Обичаят и традицията.
8.	Появата на модерното общество като нов тип органична социална свързаност и нов тип оразличаване – ролята на пазара. Пазар и културен код. Самогенерализиращата се промяна.
9.	Обособяване на микро и макро равнища на регулация в модерното общество. Възникване на публичната, частната и интимната сфера. Генезис на националната държава.
10.	Правото като модерен регулатор.
11.	Модерната политика като регулатор. Специфика на гражданското общество. Типове демокрация
12.	Как да мислим властовите отношения в постиндустриалните/постмодерни/ информационни общества
13.	Глобализацията и предизвикателствата пред националната държава.
14.	Четвъртата власт – медиите. Новите медии. ИНТЕРНЕТ и демокрацията.

Библиография

- Андерсън, Б. 1998. *Въобразените общности*, София, Критика и хуманизъм
- Барт, Р. 1991. Съвременният мит. Във „*Въображението на знака*” София, Наука и изкуство, Раздел 1-ви, гл.1.
- Бодрийар, Ж. «Предшествието на симулакрума», *сп. «Философия», 1991/4*
- Бурдийо, П. 2002. «*Мъжкото господство*», София, ЛИК
- Бъргър, П. 1999. «*Покана за социология*», София, ЛИК

- Бъргър, П. и Лукман, Т.** 1996. *«Социалното конструиране на реалността»*, София, ЛИК
- Вебер, М.** 1992. *«Социология на господството. Социология на религията»*, София, УИ «Кл. Охридски».
- Вебер, М.** 1998. *Смисъл и ценности*. Антология. Съст. К. Коев., София, “Критика и хуманизъм”
- Вебер М.** 2004. *Протестантската етика и духът на капитализма*, София, Просвета
- Вернан, Ж. П.** 1998. *«Мит и мислене при древните гърци»*, София, ИК «КХ»
- Гелнър, Ъ.** 1999. *Нации и национализъм*. София, Панорама.
- Грекова, М., П. Кабакчиева, Л. Деянова, Г. Димитров.** 1997. *Незавършваща социология Учебник II кл.*, София, Просвета
- Димитров, Г.** 1995. *България в орбитите на модернизацията*, София, УИ „Кл. Охридски”
- Димитров, Г.** 2001 *«Социология за свободата»*, София, УИ «Кл. Охридски»
- Димитров, Г., Христов, И., Стоянов, Ст.** *«Законът е врата у равно поле»*, *Годишник на СУ, 2003, т. 94*
- Дюркейм, Е.** 1994. *Избрано*. София, ИК “Критика и хуманизъм”
- Дюркем, Е.** 1998 *«Елементарни форми на религиозния живот»*, София, ИК «С.А.»
- Еко, У.** *«За една семиотична партизанска война»*, сп. *«Философия»*, 1991, бр.3
- Елиас, Н.** 2000 *«Относно процеса на цивилизация. Социогенетични и психогенетични изследвания»*, София, Атика.
- Знеполски, И.** 2012. *Демокрацията, болна от своите медии?*, София, ДНЧО
- Йотов, Ст.** *«Делиберативната демокрация и Интернет»*, сп. *«Социологически проблеми»*, 2004, бр. 3-4
- Кабакчиева, П.** 2001. *Гражданското общество срещу държавата*, София, ЛИК
- Каприев, Г.** *«Православието очи в очи с национализма и либерализма»*, сп. *«Християнство и култура»*, 2004, бр.1 /9/.
- Касирер Е.** *«Съвременните политически митове»*, сп. *«Социологически проблеми»* 1985/5
- Крауч, К.** 2012. *Постдемокрацията*. София, СУ „Св. Кл. Охридски”
- Кръстева, Ю.** *«Българийо, страдание мое!»*, 1996, сп. *ЛЕТЕРА*.
- Норт, Д.** 2000 *«Институции, институционална промяна и икономически резултати»*, София, ЛИК
- Отфъой М и Д. Велеа.** 2011. *Пристрастени към ИНТЕРНЕТ*. София, Рива
- Сартори, Дж.** 1992. *Теория на демокрацията*. Книга 1 - Съвременната дискусия, София,ЦИД
- Сартори, Дж.** 1992. *Теория на демокрацията*. Книга 2 - Класическите проблеми, София,ЦИД
- Федърстоун, Скот Лаш и Ролан Робертсън (съст.)** 2004 *«Глобални модерности»*, София, КХ
- Фуко, М.** 1992. *«Генеалогия на модерността»*, София, УИ „Св. Кл. Охридски”
- Фуко, М.** 1998. *Надзор и наказание. Раждането на затвора*, София, УИ „Св. Кл. Охридски”.
- Хабермас, Ю.** 1995. *Структурни изменения на публичността*, София, УИ "Св. Кл. Охридски"
- Хаджийски, Ив.** 1974 *«Бит и душевност на нашия народ»*, ИК «Народна култура»
- Христов, И.** 2003. *«Модерност и право»*, София, Кротал
- Христов, И.** 2007. *«Български правни метафори»*, София, Изд. „Захари Стоянов”